

Sygn. akt II UK 268/11

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 22 maja 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku J. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w W.
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 maja 2012 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 27 stycznia 2011 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 stycznia 2011 r., Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawcy J. T. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 29 grudnia 2009 r., którym oddalono odwołanie

wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Pierwszego Oddziału w W. z dnia 24 lipca 2007 r., przeliczającej wnioskodawcy emeryturę od dnia 15 marca 2006 r. i odmawiającej uwzględnienia przy ustalaniu wysokości tego świadczenia okresów od dnia 15 października 1969 r. do dnia 16 listopada 1975 r. oraz od dnia 7 września 1985 r. do dnia 28 lutego 1991 r., w których wnioskodawca był zatrudniony jako ekspert w Międzynarodowej Organizacji ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) z siedzibą w Rzymie, w związku z otrzymywaniem z tego tytułu emerytury z instytucji zagranicznej. Należy dodać, że w wymienionych okresach wnioskodawca był pracownikiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych (na urlopie bezpłatnym).

Wnioskodawca odwołał się od decyzji organu rentowego, wnosząc o jej zmianę i uwzględnienie „zagranicznych” okresów zatrudnienia jako okresów składkowych. Zarzucił, że świadczenie, jakie otrzymuje z Grupowego Pracowniczego Funduszu Emerytalnego ONZ, uzyskał na skutek dobrowolnego ubezpieczenia, a w latach 1985 – 1991 opłacał specjalny „podatek” do Ministerstwa Finansów w wysokości 15% wynagrodzenia. W jego ocenie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst; Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) wyraźnie posługuje się pojęciem „świadczenie rentowe”, wobec czego jego dyspozycją nie mogą być objęte świadczenia o charakterze emerytalnym.

Wyrokiem z dnia 8 kwietnia 2008 r., Sąd Okręgowy – Sąd Ubezpieczeń Społecznych w W. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i zaliczył wnioskodawcy wyżej wymienione okresy pracy w Międzynarodowej Organizacji ds. Wyżywienia i Rolnictwa ONZ (FAO) w Rzymie. Na skutek apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 17 października 2008 r. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania. Ponownie rozpoznając sprawę, wyrokiem z dnia 29 grudnia 2009 r. Sąd Okręgowy – Sąd Ubezpieczeń Społecznych w W. oddalił odwołanie wnioskodawcy. Sąd Okręgowy ustalił, że niezaliczenie wnioskodawcy do ustalonych okresów składkowych okresów jego pracy w organizacji międzynarodowej FAO, było wynikiem pobierania przez niego z tytułu tego zatrudnienia emerytury z instytucji zagranicznej. W ocenie Sądu, uwzględniającej

stanowisko Sądu Apelacyjnego zawarte w wyroku uchylającym, w pojęciu „świadczenie rentowe” (art. 9 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), mieści się również świadczenia, będące – według nomenklatury ustawy o emeryturach i rentach z FUS, emeryturą (renta starcza). Według ustaleń Sądu pierwszej instancji, w okresie objętym sporem wnioskodawca był zatrudniony w charakterze eksperta w Międzynarodowej Organizacji ds. Spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) z siedzibą w Rzymie za zgodą i na wniosek właściwych władz polskich. W tym okresie był pracownikiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych i na czas pracy w organizacji międzynarodowej udzielony mu został urlop bezpłatny. Z tytułu pracy w instytucjach międzynarodowych wnioskodawca pobiera świadczenie emerytalne z Grupowego Funduszu Emerytalnego Personelu Narodów Zjednoczonych w związku z tzw. służbą składkową jako pracownik FAO. Jest niewątpliwe, że po ukończeniu pierwszego etapu pracy (w latach 1969 – 1975) wnioskodawca wybrał możliwość pobrania całości wpłaconych składek, ale następnie przy ponownym zatrudnieniu uzupełnił pobraną uprzednio kwotę wraz z oprocentowaniem i wybrał tzw. opcję wypłaty świadczenia z odroczoną płatnością tj. dożywotnio po osiągnięciu wieku 60 lat. Obecnie świadczenie to jest wypłacane jako emerytura nr R/49746. Wobec powyższego, Sąd wskazując na art. 6 ust. 2 pkt 1 i 3 lit. c i art. 9 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz art. 21, 27a, oraz art. 31 Statutu, Regulaminu oraz Systemu Regulacji Świadczeń Wspólnego Funduszu Emerytalnego personelu ONZ, ustalił, że świadczenie, jakie pobiera wnioskodawca nie jest rentą tytułu niezdolności do pracy (w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS), ani rentą z tytułu ubezpieczenia dodatkowego, gdyż uczestnictwo w funduszu emerytalnym pracowników ONZ nie było dobrowolne, a przystąpienie do funduszu następowało automatycznie z chwilą spełnienia przez pracownika warunków określonych w art. 21 statutu (chyba że warunki nominacji wyraźnie wykluczały członkostwo pracownika w funduszu emerytalnym). W związku z tym okresy pracy odwołującego w FAO nie mogą być uwzględnione przy ustalaniu jego uprawnień emerytalnych w Polsce. Hipoteza art. 9 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS obejmuje tylko świadczenia z ubezpieczenia dodatkowego, a więc takiego ubezpieczenia, które jest dobrowolne i istniejące obok ubezpieczeń obowiązkowych (podstawowych). Przystąpienie do takiego dodatkowego

ubezpieczenia następuje na podstawie dodatkowej umowy lub deklaracji. Wnioskodawca nie wskazywał, że przystąpienie do funduszu emerytalnego pracowników instytucji ONZ miało charakter dodatkowy, istniejący poza innym ubezpieczeniem, i że składał w tym zakresie odrębne deklaracje. Zdaniem Sądu okoliczności tej nie zmienia fakt, że wnioskodawca po zakończeniu pierwszego okresu pracy, skorzystał z możliwości likwidacji udziałów w funduszu, a następnie przy podjęciu zatrudnienia, wpłacił te udziały z powrotem wraz z odsetkami. W ocenie Sądu może to świadczyć jedynie o dobrowolności pozostania w funduszu w wypadku zakończenia pracy i niespełnieniu wymagań do nabycia podstawowej emerytury z osiągnięciem wieku emerytalnego lub świadczenia inwalidzkiego z chwilą zakończenia pracy w instytucjach ONZ.

Apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku oddalił Sąd Apelacyjny, dzieląc zarówno ustalenia faktyczne jak i ocenę prawną dokonaną przez Sąd pierwszej instancji. Według Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji trafnie uznał, że pobierane przez wnioskodawcę świadczenie emerytalne z Jednolitego Funduszu Emerytalnego Personelu Organizacji Narodów Zjednoczonych z tytułu składkowej służby jako pracownika zatrudnionego w charakterze eksperta w Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) w okresach od dnia 15 października 1969 r. do dnia 16 listopada 1975 r. oraz od dnia 7 września 1985 r. do dnia 28 lutego 1991 r. nie jest świadczeniem pochodzącym z ubezpieczenia dodatkowego. Za przyjęciem takiego stanowiska przemawiała treść art. 21 oraz art. 27-31 Statutu, Regulaminu oraz Systemu Regulacji Świadczeń Wspólnego Funduszu Emerytalnego Personelu ONZ. Tym samym Sąd drugiej instancji podzielił argumentację zawartą w zaskarżonym wyroku, iż emerytura jaką pobiera wnioskodawca z Funduszu emerytalnego pracowników ONZ mieści się w pojęciu „świadczenie rentowe” zawartym w art. 9 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nie jest ono świadczeniem pochodzącym z ubezpieczenia dodatkowego jako wypłacane z ubezpieczenia, które było podstawowym i obowiązkowym ubezpieczeniem pracowników instytucji ONZ, którzy tym ubezpieczeniem obejmowani byli automatycznie po spełnieniu określonych warunków.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego – art. 9 ust. 3 w związku z art. 9 ust. 1 oraz w związku z art. 6 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez uznanie, że świadczenie, które otrzymuje wnioskodawca z instytucji zagranicznej jest świadczeniem rentowym innym niż renta z ubezpieczenia dodatkowego, podczas gdy świadczenie to nie ma charakteru rentowego lecz jest to emerytura, co powinno powodować zaliczenie tego okresu do okresu składkowego, od którego zależy ostateczna wysokość emerytury wnioskodawcy, oraz naruszenie przepisów postępowania – art. 233 § 1 k.p.c., wniósł zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie odwołania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania lub gdy zarzut taki okaże się niezasadny. Wobec tego, że w skardze kasacyjnej podniesiono zarzut naruszenia przepisu postępowania - art. 233 k.p.c. trzeba zauważyć, że zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego jako sądu prawa, który rozpoznając skargę kasacyjną w granicach jej podstaw, jest związany z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów wskazany w art. 233 k.p.c. W tej części skarga kasacyjna wnioskodawcy nie została oparta na ustawowej podstawie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, niepublikowany). W tych warunkach Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami

faktycznymi, stanowiącymi podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, w tym zwłaszcza ustaleniem, że pobierane przez wnioskodawcę świadczenie emerytalne (obecnie emerytura nr R/49746) z Grupowego Funduszu Emerytalnego Personelu Narodów Zjednoczonych jest związane z tzw. służbą składkową wnioskodawcy jako pracownika FAO. W dalszym ciągu nie może być kwestionowane ustalenie, że wypłacane wnioskodawcy świadczenie nie jest rentą z tytułu ubezpieczenia dodatkowego, ani rentą tytułu niezdolności do pracy (w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, *nota bene* nomenklatura tej ustawy, w tym zwłaszcza słownik zawarty w art. 4, „nie przystaje” do pojęcia zawartego w art. 9 ust. 3 „świadczenie rentowe z instytucji zagranicznej inne niż renta z ubezpieczenia dodatkowego”).

W ocenie Sądu Najwyższego nie można w związku z tym podzielić zarzutu błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania art. 9 ust. 3 w związku z art. 9 ust. 1 oraz w związku z art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Niewątpliwie zaliczenie tzw. „zagranicznego” okresu zatrudnienia wnioskodawcy do okresu składkowego, na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c, uzależnione było od wykazania, czy pobierane przez niego świadczenie z instytucji zagranicznej z tytułu zatrudnienia w organizacji międzynarodowej jest świadczeniem z ubezpieczenia dodatkowego (dobrowolnego), co stanowiłoby podstawę do zaliczenia spornego okresu do okresu składkowego, czy też pobierane świadczenie emerytalne jest świadczeniem z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia w organizacji międzynarodowej, co powodowałoby odmową zaliczenia tego okresu do okresu składkowego. Powyższy okres mógł być zatem uwzględniony przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno - rentowych, pod warunkiem, iż z tego tytułu nie są wypłacane świadczenia rentowe z instytucji zagranicznej, z wyjątkiem renty z ubezpieczenia dodatkowego. Zdaniem Sądu Najwyższego, pojęcie „świadczenie rentowe z instytucji zagranicznej inne niż renta z ubezpieczenia dodatkowego” - art. 9 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - jest pojęciem szerszym niż definiowane w tej ustawie pojęcia „renta z tytułu niezdolności do pracy” i „renta rodzinna” (por. art. 4 pkt 10 ustawy) i obejmuje także emerytury tzw. „renty starcze”. Istotne jest także trafne ustalenie Sądu Apelacyjnego (szeroko i starannie uzasadnione), że Jednolity Fundusz Emerytalny

Personelu Narodów Zjednoczonych jest funduszem ustanowionym przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dla dostarczenia emerytury, korzyści na wypadek śmierci, korzyści na wypadek inwalidztwa oraz związanych z tym korzyści dla personelu Narodów Zjednoczonych i innych organizacji dopuszczonych do uczestnictwa, w tym Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), w której wnioskodawca był zatrudniony, pełniąc funkcję ekonomisty, konsultanta. Fundusz ten jest powszechnym funduszem emerytalnym pracowników organizacji międzynarodowych Narodów Zjednoczonych i ustanowiony został w 1949 r. decyzją Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Uczestniczy w nim 20 organizacji i agend systemu NZ, w tym także FAO. Zgodnie z art. 21 Jednolitego Fundusz Emerytalnego Personelu Narodów Zjednoczonych każdy pełnoetatowy członek personelu każdej organizacji członkowskiej, z uwzględnieniem art. 51 (nie dotyczy wnioskodawcy), zostaje uczestnikiem w Funduszu: po rozpoczęciu zatrudnienia w ramach mianowania na sześć miesięcy lub więcej, lub po zaakceptowaniu takiego mianowania w trakcie zatrudnienia; lub po upływie w tej samej lub więcej niż jednej organizacji członkowskiej, sześciu miesięcy pracy bez przerwy dłuższej niż trzydzieści dni, pod warunkiem, że uczestnictwo nie jest wyraźnie wykluczone przez warunki mianowania członka personelu, przy czym uczestnictwo kończy się, gdy organizacja zatrudniająca uczestnika przestaje być organizacją członkowską jednakże nie uważa się za zakończenie uczestnictwa w przypadku, gdy uczestnik wznawia służbę składkową w organizacji członkowskiej w ciągu 12 miesięcy po wystąpieniu bez wypłaty świadczenia. Z powyższego wynika, iż Jednolity Fundusz Emerytalny Personelu Narodów Zjednoczonych był funduszem powszechnym, zaś udział w funduszu personelu organizacji międzynarodowych był automatyczny po spełnieniu warunków dotyczących okresu zatrudnienia i charakteru zatrudnienia. Wnioskodawca zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu pracy, faktyczne zatrudnienie trwało ponad 10 lat w dwóch okresach. Zgodnie z art. 31 tych przepisów istnieje możliwość odzyskania wpłaconych do Funduszu składek po zakończeniu pracy i ustaniu ubezpieczenia w zależności od wieku osoby ubezpieczonej i z takiej opcji po zakończeniu pracy w 1975 r. w FAO wnioskodawca skorzystał, jednakże po podjęciu pracy w 1985 r. ponownie zostały one przez

skarżącego wpłacone do Jednolitego Funduszu Emerytalnego Personelu ONZ i uwzględnione przy wyliczeniu wysokości emerytury (sekcja J przepisów). Zatem z tytułu zatrudnienia w FAO w latach 1969 - 1975 oraz 1985 - 1990, z chwilą ukończenia wieku 60 lat skarżący od 2001 r. pobiera emeryturę z Jednolitego Funduszu Emerytalnego Personelu Narodów Zjednoczonych. Tym samym świadczenie pobierane przez skarżącego z instytucji zagranicznej z tytułu zatrudnienia w FAO nie jest świadczeniem z ubezpieczenia dodatkowego (dobrowolnego). Wnioskodawca w zamian za opłacanie składek zgromadzonych w Jednolitym Funduszu Emerytalnym Personelu Narodów Zjednoczonych otrzymuje pełną emeryturę od ukończenia wieku 60 lat z tytułu obowiązkowego, automatycznego ubezpieczenia w organizacji międzynarodowej co sprawia, że nie jest możliwe na podstawie art. 9 ust. 3 ustawy w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c zaliczenie tych okresów do okresów składkowych, mających wpływ na wysokość pobieranej przez skarżącego polskiej emerytury. Ponadto ze świadectwa pracy wystawionego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych wynika, że w okresach od dnia 15 października 1969 r. do dnia 16 listopada 1975 r. oraz od dnia 7 września 1985 r. do dnia 28 lutego 1990 r. wnioskodawca przebywał na urlopach bezpłatnych na czas pracy w FAO, a za okresy te nie były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce. Należy się w związku z tym zgodzić z konstatacją Sądu Apelacyjnego, że zaliczenie spornego okresu do stażu ubezpieczeniowego w sytuacji nieopłacania składek do polskiego systemu ubezpieczeniowego i otrzymywanie emerytury za ten sam okres, w którym składki wpłacane były do innego systemu byłoby nieuzasadnioną korzyścią i naruszeniem zasady sprawiedliwości w stosunku do pozostałych adresatów normy prawnej określonej w art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy o emeryturach i rentach z FUS, którzy pomimo nieopłacania składki mają możliwość zaliczenia okresu pracy w organizacjach zagranicznych, ale którzy nie pobierają świadczenia rentowego z instytucji zagranicznej innego niż ubezpieczenie dodatkowe.

Poza zarzutami skargi są wywody jej uzasadnienia (odnoszące się do analizy prawno porównawczej przeprowadzonej przez Sąd Apelacyjny), które w związku z tym, nie wymagają odniesienia, w ramach rozpoznania zarzutów skargi kasacyjnej.

Mając na uwadze powyższe, skoro zarzuty skargi okazały się nieuzasadnione, Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

/tp/